

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΚΑΙ ΣΥΓΓΕΝΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ Η Διετία 2023-2024: Μια Περίοδος Καθοριστικών Μεταβολών

Γράφει ο
Ντίνος Γεωργούντζος

Η διετία που διανύσαμε σηματοδότησε μια εποχή ουσιαστικών ανακατατάξεων για το επάγγελμα του μουσικού και το πεδίο των Πνευματικών και Συγγενικών Δικαιωμάτων. Ενώ η κοινωνία επανέκαμπτε σταδιακά στην μετα-πανδημική κανονικότητα, βρεθήκαμε αντιμέτωποι με πρωτόγνωρες προκλήσεις:

η τεχνολογική επανάσταση μεταμόρφωσε το "εφικτό" σε "απρόβλεπτο", με την Τεχνητή Νοημοσύνη να επαναπροσδιορίζει τα όρια της καλλιτεχνικής δημιουργίας. Σε αυτό το διαρκώς μεταβαλλόμενο τοπίο, οι νομοθετικές εξελίξεις, οι γεωπολιτικές αναταράξεις και οι εγγενείς αδυναμίες της καλλιτεχνικής κοινότητας συνθέτουν ένα πολύπλοκο μωσαϊκό που προοιωνίζει ένα 2025 γεμάτο προκλήσεις. Η αντιμετώπισή τους θα απαιτήσει όχι μόνο ενδελεχή μελέτη αλλά και δημιουργική προσέγγιση για την αρμονική συμπίευσή μας με τις αναδυόμενες συνθήκες.

Ας συνοψίσουμε τα κρισιμότερα ζητήματα που απασχόλησαν τον οργανισμό μας:

1. Νομικές Εξελίξεις και Προκλήσεις

Η πολυαναμενόμενη ενσωμάτωση των Ευρωπαϊκών οδηγιών [789/790](#) στην ελληνική νομοθεσία επετεύχθη τον Μάιο του 2023. Ο Ν. [4996/2022](#) θεσμοθέτησε επιτέλους την αποζημίωση των μουσικών για τη διαδικτυακή χρήση των έργων τους. Ωστόσο, η πραγματική πρόκληση έγκειται στην εφαρμογή του: πώς μπορούμε να διασφαλίσουμε ότι οι παγκόσμιοι τεχνολογικοί κολοσσοί θα ανταποκριθούν στις υποχρεώσεις τους;

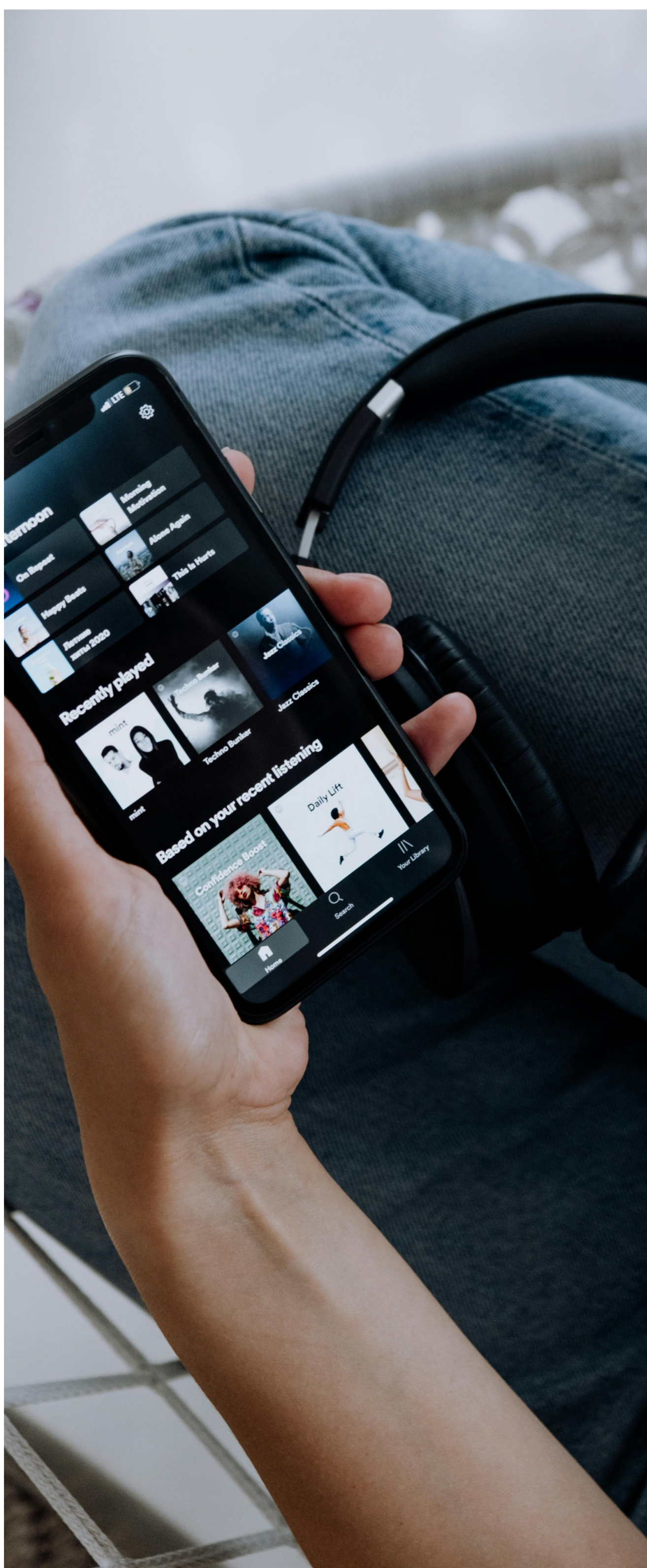
Η νομοθετική πρόβλεψη για την αποζημίωση υπάρχει, όμως ο τρόπος υπολογισμού της παραμένει απροσδιόριστος. Η αντίδραση των διαδικτυακών κολοσσών (Google, Amazon, Meta, Apple κ.ά.) υπήρξε, αναμενόμενα, σθεναρή, εντασσομένη στο ευρύτερο πλαίσιο των εμπορικών αντιπαραθέσεων μεταξύ Ευρώπης και Αμερικής. Οι ευρωπαϊκοί οργανισμοί μας επιχείρησαν διάλογο, πρωτίστως με τη Google και τη Meta, προτείνοντας ένα μοντέλο υπολογισμού βασισμένο στα έσοδά τους, κατ' αναλογία με τις ισχύουσες πρακτικές στα ραδιοτηλεοπτικά μέσα. Η απάντησή τους υπήρξε ενδεικτική της στάσης τους: επικαλέστηκαν τον GDPR για την προστασία των οικονομικών τους στοιχείων, προφανώς ανησυχώντας για τις κοινωνικές αντιδράσεις στην αποκάλυψη των δισεκατομμυρίων που εισπράττουν, ενώ αποδίδουν ελάχιστα στους δημιουργούς και παραγωγούς.

Η εμπειρία μας από την εφαρμογή του Ν. [2121/1993](#) υποδεικνύει πως θα απαιτηθεί τουλάχιστον μια πενταετία για την επίτευξη συμφωνίας επί του υπολογισμού των αμοιβών και την έναρξη των εισπράξεων. Αυτό προϋποθέτει την ενεργό υποστήριξη των ευρωπαϊκών κυβερνήσεων και, κυρίως, τη διατήρηση του υφιστάμενου τεχνολογικού status quo - ένα αβέβαιο ενδεχόμενο στη σημερινή εποχή των ραγδαίων εξελίξεων.

Μια άλλη σημαντική καινοτομία του Ν. [4996/2022](#) είναι η δυνατότητα εκχώρησης του Συγγενικού Δικαιώματος του άρθρου 46 σε οργανισμούς Συλλογικής Διαχείρισης. Την τελευταία διετία, ο οργανισμός μας έχει αναλάβει εκτεταμένη εκστρατεία ενημέρωσης

μέσω επιστολών, άρθρων στο περιοδικό μας, συνεντεύξεων και ημερίδων, επισημαίνοντας τις σημαντικές οικονομικές απώλειες που υφίστανται οι μουσικοί όταν παραχωρούν τα δικαιώματά τους για streaming, συγχρονισμό, επαναλήψεις εκπομπών και εμπορική εκμετάλλευση ζωντανών ηχογραφήσεων. Παράλληλα, παρεμβαίνουμε ενεργά στις διαπραγματεύσεις μεταξύ παραγωγών και μουσικών, διεκδικώντας τη ρητή πρόβλεψη πρόσθετης αμοιβής για την παραχώρηση αυτών των δικαιωμάτων.

Υπόθεση Atresmedia

Η αμφιλεγόμενη προδικαστική απόφαση του Εισαγγελέα του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου (θέρος 2020, εν μέσω πανδημίας) - η οποία αμφισβήτησε το θεμελιώδες δικαίωμα των μουσικών να εισπράττουν αμοιβές για τη χρήση των έργων τους σε οπτικοακουστικές παραγωγές - επέφερε σημαντικές επιπτώσεις και στην ελληνική αγορά. Οι κύριες συνδρομητικές πλατφόρμες, Cosmote TV και Nona, διέκοψαν την καταβολή Συγγενικών Δικαιωμάτων, γεγονός που οδήγησε σε συρρίκνωση των εσόδων μας κατά 20% από το 2023. Ανταποκριθήκαμε στην πρόκληση με συντονισμένες ενέργειες, ασκώντας πίεση στο αρμόδιο Υπουργείο για τη θέσπιση ευνοϊκής νομοθετικής ρύθμισης, σε εναρμόνιση με τις πανευρωπαϊκές πρωτοβουλίες. Η ρύθμιση υπερψηφίστηκε ομόφωνα στη Βουλή, και αναμένεται η συμμόρφωση των τηλεοπτικών φορέων εντός του 2025, συμπεριλαμβανομένης της αναδρομικής καταβολής των οφειλόμενων δικαιωμάτων.

2. Δισκογραφία, Τεχνητή Νοημοσύνη και Συγγενικό Δικαίωμα

Σύμφωνα με επίσημα στοιχεία που παρουσίασε ο συνάδελφος Β. Γκίνος (στο [τεύχος 10](#)), η παγκόσμια ημερήσια παραγωγή νέων μουσικών έργων ανέρχεται σε 135.000 τραγούδια. Αξιοσημείωτο είναι ότι το 35-40% αυτών αποτελούν δημιουργήματα Τεχνητής Νοημοσύνης, τα οποία δεν γεννούν Πνευματικά και Συγγενικά δικαιώματα υπέρ δημιουργών και εκτελεστών. Είναι ιδιαίτερα ανησυχητικό το φαινόμενο πολυάριθμων φορέων (ξενοδοχειακοί όμιλοι, ενώσεις καταστηματαρχών και ανεξάρτητοι πάροχοι μουσικού περιεχομένου) που κατακλύζουν την αγορά με ρεπερτόριο Τεχνητής Νοημοσύνης, αποφεύγοντας την καταβολή δικαιωμάτων λόγω της απουσίας ανθρώπινων συντελεστών.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η περίπτωση του ολλανδικού εισπρακτικού οργανισμού "SENA", ο οποίος υπέστη απώλεια εσόδων ύψους δύο εκατομμυρίων ευρώ το 2024, εξαιτίας της στροφής των ξενοδοχειακών μονάδων σε μουσική παραγόμενη από Τ.Ν. Παρότι η Ευρωπαϊκή Ένωση επιχείρησε να θεσπίσει ρυθμιστικό πλαίσιο μέσω του AI Act, ο κανονισμός χαρακτηρίζεται από ασάφειες και αναποτελεσματικότητα στην πρακτική αντιμετώπιση του ζητήματος.

Κατά την τελευταία διετία, ο οργανισμός μας έχει αναλάβει ενεργό δράση, υποστηρίζοντας με σθένος την αναγκαιότητα θέσπισης εύλογης αμοιβής για τους καλλιτέχνες, κατά την έννοια του άρθρου 18. Είναι αδιαμφισβήτητο ότι οι πλατφόρμες Τεχνητής Νοημοσύνης αξιοποίησαν τα υφιστάμενα έργα για την εκπαίδευση των αλγορίθμων τους, χωρίς άδεια ή αποζημίωση. Η διαρκώς αυξανόμενη παρουσία τέτοιων έργων στην αγορά υπονομεύει συστηματικά τις πηγές εσόδων από Συγγενικά Δικαιώματα, καθώς στερούνται φυσικών προσώπων ως δικαιούχων.

Η εξέλιξη αυτή εγείρει σοβαρούς προβληματισμούς, όχι μόνο από τη σκοπιά ενός οργανισμού προάσπισης δικαιωμάτων, αλλά και από την οπτική των καλλιτεχνών, αναφορικά με το μέλλον και την εξέλιξη της μουσικής τέχνης, όπως την γνωρίζαμε μέχρι σήμερα.

3. Εξελίξεις στο άρθρο 18: Άμεσες και Μελλοντικές Επιπτώσεις στη Διανομή

Το 2024 σηματοδοτήθηκε από την αναστολή των εισπράξεων του [άρθρου 18](#), γνωστού και ως «Λευκή Κασέτα» ή «Εύλογη Αμοιβή». Οι 17 δικαιούχοι οργανισμοί, εκπροσωπώντας το ευρύ φάσμα της πολιτιστικής δημιουργίας -κινηματογράφο, μουσική, εικαστικές τέχνες, λογοτεχνία και δημοσιογραφία- δεν έχουν καταλήξει σε συναινετική λύση περί μόνιμης κατανομής. Η προϋπάρχουσα προσωρινή συμφωνία του 2019 έχει εκπνεύσει, ενώ αναμένεται η έκδοση σχετικής απόφασης από τον Οργανισμό Πνευματικής Ιδιοκτησίας (Ο.Π.Ι.) έως τα τέλη Νοεμβρίου 2024, σύμφωνα με τις νομοθετικές προβλέψεις.

Ωστόσο, και αυτή η απόφαση ενδέχεται να μην αποτελέσει την τελική λύση, καθώς κάθε οργανισμός που θεωρεί ότι θίγονται τα συμφέροντά του, διατηρεί το δικαίωμα δικαστικής προσφυγής για τον καθορισμό της οριστικής κατανομής. Η δικαστική διαδικασία εκτιμάται ότι θα απαιτήσει τουλάχιστον τριετία. Στο μεσοδιάστημα, μολονότι οι οργανισμοί θα εισπράττουν βάσει της απόφασης του Ο.Π.Ι., η πλήρης διανομή στα μέλη καθίσταται επισφαλής, δεδομένης της πιθανότητας αναδρομικών αναπροσαρμογών κατόπιν της τελεσίδικης δικαστικής απόφασης. Σε αυτή την περίπτωση, τα μέλη θα ήταν υποχρεωμένα να επιστρέψουν στον οργανισμό τις απολαβές τους από το άρθρο 18 για να δοθούν σε μέλη άλλων οργανισμών.

Παράλληλα, εν μέσω αυτού του αδιεξόδου, η ομάδα lobbying των υπόχρεων εισαγωγέων εντείνει τις προσπάθειες κατάργησης του άρθρου 18, ασκώντας πολύπλευρη πολιτική επιρροή. Πρόσφατα, προσέφυγαν εκ νέου στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο αιτούμενοι την αναθεώρηση -ουσιαστικά την κατάργηση- του θεσμού της Εύλογης Αμοιβής, ενώ στις 22 Νοεμβρίου 2024 διοργάνωσαν πανευρωπαϊκό διαδικτυακό συνέδριο με τίτλο "Digital Europe", προβάλλοντας τις θέσεις τους σε πολιτικούς και εμπορικούς φορείς.

Υπενθυμίζεται η καίρια συμβολή του [άρθρου 18](#) στη στήριξη των μελών μας κατά την περίοδο της πανδημίας, όταν οι εισπράξεις των οργανισμών είχαν συρρικνωθεί κατά 50% λόγω των lockdown. Οι αναδρομικές εισπράξεις της διετίας 2019-2020 αποτέλεσαν σημαντική ανάσα για τα μέλη μας κατά τα έτη 2021-2022. **Η «Εύλογη Αμοιβή» διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στο τελικό ποσό διανομής, με τις διακυμάνσεις μεταξύ διαδοχικών ετών να συναρτώνται άμεσα με αυτήν. Η διακοπή των εσόδων του άρθρου 18 κατά το 2024 θα αποτυπωθεί αναπόφευκτα στη διανομή του 2025.**

4. Ο ΑΠΟΛΛΩΝ Εντός και Εκτός των Τειχών

Ο οργανισμός μας διατηρεί την ενεργό παρουσία του στις ομάδες εργασίας της Ευρωπαϊκής και Παγκόσμιας Ομοσπονδίας (AEPO-ARTIS και SCAPR). Κατά τη διετία 2023-2024, συμμετείχαμε ενεργά σε όλες τις έρευνες περί Συγγενικών και Πνευματικών δικαιωμάτων, καταθέτοντας προτάσεις στις Γενικές Συνελεύσεις και προωθώντας νομοθετικές πρωτοβουλίες σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.

Παράλληλα, υποστηρίξαμε εμπράκτως την πρωτοβουλία των Αμερικανών καλλιτεχνών για τη θεσμοθέτηση Συγγενικού δικαιώματος στις Η.Π.Α., αναφορικά με τη Δημόσια Εκτέλεση μουσικής σε συμβατικά μέσα (ραδιόφωνο, τηλεόραση και καταστήματα). Παραδόξως, η αμερικανική νομοθεσία προβλέπει αποζημίωση μόνο για ψηφιακές μεταδόσεις, με τους καλλιτέχνες να λαμβάνουν δυσανάλογα μικρό μερίδιο των εισπράξεων. Η πρωτοβουλία του σωματείου Αμερικανών μουσικών (Μάιος 2023), υποστηριζόμενη από διεθνείς οργανισμούς, έχει ήδη αποσπάσει κυβερνητικές δεσμεύσεις για σχετική νομοθετική ρύθμιση εντός του 2025.

Στο εσωτερικό πεδίο, το 2024 ολοκληρώνεται η εναρμόνιση των πληροφοριακών μας συστημάτων με τις διεθνείς πλατφόρμες IPDA και VRDB. Όλα τα μέλη μας έχουν αποκτήσει I.P.N. - έναν μοναδικό διεθνή αριθμό καλλιτέχνη, ενώ το ρεπερτόριό τους καταχωρείται σε παγκόσμια βάση δεδομένων, διασφαλίζοντας ακρίβεια και διαφάνεια στις ανταλλαγές εισπράξεων με οργανισμούς του εξωτερικού.

5. Επίλογος

Η λήξη της διετίας 2023-2024 μας βρίσκει αντιμέτωπους με πολυεπίπεδες προκλήσεις στην προάσπιση και διεύρυνση του Συγγενικού Δικαιώματος. Οι δυσχέρειες ήταν αναμενόμενες, καθώς η τέχνη, το επάγγελμα και τα δικαιώματά μας συμπορεύονται με τις ευρύτερες κοινωνικές μεταβολές. Ευρισκόμενοι στο επίκεντρο ραγδαίων εξελίξεων, καλούμαστε να επιστρατεύσουμε διορατικότητα και δημιουργική σκέψη για τη διασφάλιση της θέσης μας στο μέλλον. Παραμένουμε σταθερά προσηλωμένοι στον αγώνα μας.

-Δεν υπογράφω. Εδώ λέει οτι παραιτούμαι από όλα μου τα συγγενικά!

-Σκέψου το! Αν δεν παραιτηθείς θα απολυθείς!

Σκίτσο (Στέφανος Κολιτσιδόπουλος)

Ο Ντίνος Γεωργούντζος σπούδασε φιλοσοφία, πληροφορική και μουσική. Ασχολείται επαγγελματικά με την μουσική από το 1986 διδάσκοντας σε ωδεία και λαμβάνοντας μέρος σε ηχογραφήσεις και ζωντανές παραστάσεις ως μουσικός (πιάνο-πλήκτρα), ενορχηστρωτής και καλλιτεχνικός επιμελητής. Συνεργάστηκε με την εταιρεία Kurzweil στην ανάπτυξη του λογισμικού δημιουργίας ήχων V.A.S.T. και με την Steinberg ως Cubase beta-tester.

Συνθέσεις του έχουν ηχογραφηθεί από την London Philharmonic Orchestra για την μουσική επένδυση ντοκυμαντέρ του National Geographic ενώ παράλληλα, ενορχηστρώσεις του για τη δισκογραφία ή παραστάσεις διάσημων συνθετών και τραγουδιστών έχουν εκτελεσθεί από την Wiener Philharmoniker, Paderewski Symphony Orchestra, την Ορχήστρα Ποικίλης Μουσικής της ΕΡΤ, τη Συμφωνική του Δήμου Αθηναίων, τμήματα της ΕΛΣ και άλλες. Έχει διατελέσει πρόεδρος του οργανισμού ΓΕΑ και από το 2002 μέχρι σήμερα εκλέγεται μέλος του Δ.Σ του "ΑΠΟΛΛΩΝ" με πεδίο ευθύνης το τμήμα πληροφορικής και τις διεθνείς συμβάσεις του οργανισμού.